

4. Даниелс Е., Стаффорд К. Залучення дітей з особливими потребами до системи загальноосвітніх класів / Е. Даниелс, К. Стаффорд // – Україна, Львів, Товариство “Надія”, 2000 – 256с.
5. Єрмакова Б. Соціальне виховання і розвиток особистості дошкільника / Б. Єрмакова // Обрії. Науково-педагогічний журнал – 2008. – №1(12). – С. 74-78
6. Єрмаков В.П., Якунін Г.А. Розвиток, навчання і виховання дітей з порушеннями зору / В.П.Єрмаков, Г.А. Якунін // – М., 1990. – 20с.
7. Карпенчук С. Теорія і методика виховання: Навч. Посібник / С.Карпенчук // – К.: Вища школа, 1997. – 304с.

References

1. Bodnar V. Modernizatsiia haluzi “Spetsialna osvita”: Uroky na maibutnie / V. Bodnar // Defektolohiia. – 2004. – №4. – S. 2-4
2. Vlasova O. Providni chynnyky rozvytku sotsialnoho potentsialu osobystosti / O.Vlasova // Sotsialna psykholohiia. – 2001. – №2. – S. 55-64
3. Volkova N. Pedagogika dlia studentiv VNZ / N. Volkova // – К.: Vydavnychiy tsentr “Akademiia”, 2001. – 576s.
4. Daniels E., Stafford K. Zaluchennia ditei z osoblyvymy potrebamy do systemy zahalnoosvitnikh klasiv / E. Daniels, K. Stafford // – Ukraina, Lviv, Tovarystvo “Nadiia”, 2000 – 256s.
5. Iermakova B. Sotsialne vykhovannia i rozvytok osobystosti doshkilnyka / B. Yermakova // Obrii. Naukovo-pedahohichnyi zhurnal – 2008. – №1(12). – S. 74-78
6. Iermakov V.P., Yakunin H.A. Rozvytok, navchannia i vykhovannia ditei z porushenniamy zoru / V.P.Iermakov, H.A. Yakunin // – М., 1990. – 20s.
7. Karpenchuk S. Teoriia i metodyka vykhovannia: Navch. Posibnyk / S.Karpenchuk // – К.: Vyshcha shkola, 1997. – 304s.

Одержано статтю: 25.08.2017

Прийнято до друку: 30.09.2017

УДК 371.13:81'243:378+373.4
DOI: 10.15330/esu.11.174-179

Тамара Марчій-Дмитраш

кандидат педагогічних наук, доцент, ДВНЗ
“Прикарпатський національний університет імені
Василя Стефаника” (м.Івано-Франківськ, Україна)

Tamara Marchii-Dmytrash,

Candidate of pedagogical sciences (PhD),
Associate Professor, Vasyl Stefanyk Precarpathian
national university (Ivano-Frankivsk, Ukraine)
tamara.dmytrash@ukr.net

МОТИВАЦІЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ДО ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

MOTIVATION IN THE FORMING OF JUNIOR PUPILS' INTEREST TO FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE ACTIVITY

У статті обґрунтовано місце мотивації у формуванні інтересу молодших школярів до іноземної комунікативної діяльності. Визначено, що одним із ефективних засобів формування мотивації та організації іноземної діяльності в початковій школі є дидактична гра. Конкретизовано зміст поняття “іноземна комунікативна діяльність”. Наведено зразки психокорекційних і комунікативно-ігрових вправ, які сприяли б формуванню інтересу до комунікативної іноземної діяльності.

Ключові слова: інтерес, мотив, мотивація, іноземна мова, початкова школа, іноземна комунікативна діяльність, вчитель іноземної мови, молодші школярі.

The place of motivation in the forming of junior pupils' interest to foreign language communicative activity is substantiated in the article. It is determined that one of the effective means of forming the motivation and organizing foreign language activity in primary school is the didactic game. The content of the concept "foreign language communicative activity" is

concretized. The examples of psycho-corrective and communicative-game exercises, which would promote the forming of interest to communicative foreign-language activity are presented.

Key words: interest, motive, motivation, foreign language, primary school, foreign language communicative activity, foreign language teacher, junior schoolchildren.

Актуальність дослідження проблем організації іншомовної комунікативної діяльності учнів під час вивчення іноземної мови в початковій школі зумовлено реформуванням змісту освіти, започаткуванням шкільного навчання з шести років, оволодінням іноземною мовою з першого класу (згідно з Державним стандартом початкової загальної освіти), необхідністю реалізації творчого потенціалу учасників навчального процесу.

Вивчення іноземної мови з першого класу початкової школи актуалізує необхідність мотивації учнів до іншомовної комунікації. Про доцільність вивчати нерідну мову з 5–6 років висловлювалися Ш. Амонашвілі, С. Будақ, Л. Виготський, С. Роман, Т. Шкваріна та інші. На початковому етапі опанування іноземною мовою у свідомості дитини вони простежили процеси зіставлення іноземної із рідною мовою, що уможлиблює оволодіння ними одночасно [9, с. 24].

Іншомовна комунікативна діяльність молодшого школяра поступово стає новим способом спілкування. Це можливо, в тому числі, за умови створення позитивної мотивації до комунікації, яка, в свою чергу, залежить від зацікавленості учнів у вивченні нерідної мови, вміння педагога організувати навчальну діяльність, творчо підходити до вирішення поставлених завдань.

Ефективним засобом формування мотивації та організації іншомовної діяльності є дидактична гра як системотвірний метод вивчення іноземної мови в початковій школі, який синтезує в собі цільові, мотиваційні, змістові, процесуальні, результативні, контрольні-оцінювальні характеристики навчання. Поєднання ігрових дій, рухів, елементів спілкування, проявів емоцій позитивно впливає на сприймання дитиною навчання, досягнення високих результатів у вивченні іноземної мови.

Мета статті – визначити місце мотивації у формуванні інтересу молодших школярів до іншомовної комунікативної діяльності та підтвердити необхідність її урахування у системі підготовки майбутніх учителів іноземної мови в початковій школі.

Аналіз наукових досліджень. Особливості компетентнісного підходу до навчання проаналізовано у дослідженнях Н. Бібік, Н. Бориско, Л. Калініної, С. Ніколаєвої, Т. Полонської, В. Редька, О. Савченко та інших. Специфіку розвитку інтересу учнів до вивчення іноземних мов обґрунтовано в працях В. Давидова, Д. Ельконіна, Г. Костюка, М. Скаткіна, Н. Талізної та інших.

За результатами аналізу науково-педагогічної літератури одним із продуктивних підходів до навчання іноземної мови молодших школярів є комунікативний (окрім особистісно орієнтованого, особистісно-креативного, комунікативно-ігрового), який реалізується через застосування комунікативно орієнтованих освітніх технологій навчання. Особливість цього підходу полягає в тому, що мова є засобом спілкування, її вивчають у діяльності та спрямовують на формування комунікативної компетенції. Іншомовну комунікативну діяльність розуміємо як упорядкованість дій учителя й учнів відповідно до цілей іноземної мови, яка відбувається у певних умовах для забезпечення формування у молодших школярів комунікативної компетенції; важливий компонент управлінської діяльності вчителя.

З метою забезпечення мотивації в організації комунікативної іншомовної діяльності необхідно враховувати особливості пізнавальної, емоційно-вольової сфер дитини молодшого шкільного віку. Тому навчання іноземної мови має бути доступним для учня. Мотивами навчальної діяльності є внутрішні імпульси, які спонукають до активності в навчальному процесі, що забезпечує взаємодію вчителя й школяра. Такими мотивами є потреби, цінності, ідеали, переконання особистості [6, с. 246]. Здібності до вивчення іноземної мови (здатність дітей молодшого шкільного віку до імітації, імпринтингу (закарбовування)), якість слухового самоконтролю, обсяг слухової короткочасної пам'яті, рівень зорової пам'яті, рівень довільної та мимовільної уваги, розвиток уяви, якість мисленнєвих процесів (здатність до аналізу, синтезу, зіставлення, узагальнення, порівняння тощо), уміння переносити знання та навички в нову ситуацію, систематизувати мовний матеріал, планувати мовленнєві дії, послідовно, логічно викладати зміст прослуханого, прочитаного, побаченого, готовність до участі у спілкуванні та до самостійної роботи, здатність до творчості, культура читання, письма, усного мовлення уможливають вивчення іноземної мови на високому рівні [1, с. 31].

Мотивація до іншомовної комунікативної діяльності є одним із ключових чинників успішності вивчення іноземної мови і своєрідним поштовхом до досягнення високих результатів в опануванні мови [4, с. 237]. Зазвичай учні молодшого шкільного віку, особливо першокласники, проявляють інтерес до ігор, тому грамотна організація їх педагогом здатна як стимулювати дітей до вивчення мови, так і ефективно здійснювати навчальну діяльність, оскільки від рівня зацікавленості суб'єкта певним видом діяльності залежать його успіхи в досягненні результатів. За допомогою гри мовну ситуацію наближають до звичайних умов, які сприяють розвитку навичок спілкування, опануванню мови у спілкуванні. Молодші школярі, як правило, позитивно ставляться до процесу навчання, сприймають прийоми організації їх праці, тому діяльність учителя іноземної мови повинна мати спонукальний характер, бути спрямованою на активну і свідому роботу учнів з метою засвоєння ними навчальної інформації, формування досвіду використання іноземної мови.

Окрім ігор з метою мотивації і зацікавлення молодших школярів доцільно використовувати різноманітні вправи, аудіозаписи, мультфільми, короткі смішні оповідання, казки, пісні, вірші, римівки іноземною мовою, сценки, діалоги. Також можна організувати листування, обмін листівками, фотографіями з однолітками з англійських країн. Цінними є інтерактивні методи навчання (мікрофон, “мозковий штурм”, ажурна пилка, “незакінчене речення”, акваріум та інші), використання інформаційних технологій та проектна діяльність молодших школярів. Важливе місце відіграє оформлення кабінету іноземної мови [5, с. 203 – 205].

Основними передумовами формування в молодших школярів мотивів учіння є позитивне ставлення до навчання в школі, довіра до вчителя, бажання його наслідувати, допитливість, потреба у нових враженнях, наявність мети, готовності та бажання до навчання. Для цього важливо доповнити навчальну діяльність цікавим матеріалом, задовольняти потреби молодших школярів в спілкуванні, іграх, формувати їх допитливість і пізнавальний інтерес, самооцінку, підтримувати, виховувати відповідальне ставлення до навчання [8, с. 133–136]. На основі результатів досліджень О. Казанічер [2], О. Ярошенко [10] ми визначили основні чинники впливу на формування інтересу молодших школярів до іншомовної комунікативної діяльності (див. рис. 1).

Таким чином, на формування інтересу до іншомовної комунікативної діяльності молодших школярів впливають як педагогічні, так і психологічні чинники. Серед психологічних провідне місце, на наше переконання, посідає мотивація до іншомовної комунікативної діяльності, оскільки від неї буде залежати потреба у вивченні іноземної мови. Разом з тим, мотивація визначає успішність навчальної діяльності школяра. Їй сприяють слово вчителя (заохочення, позитивна оцінка за допомогою слів “Nice!” (“Гарно!”), “Great!” (“Чудово!”), “Well done!” (“Молодець!”) тощо; зміст навчального матеріалу; використання ігор; поєднання мовленнєвої діяльності з ігровою, руховою, художньою, драматичною, музичною; використання деяких аспектів інтенсивного навчання (уявні подорожі до Великої Британії, США, взаємодія у парах, групах, командах, шеренгах, використання конкурсів, змагань тощо); активізація розумово-мовленнєвої діяльності учнів (відповідність навчального матеріалу віковим особливостям молодших школярів, усвідомлення учнями своїх навчальних дій, розв’язування задач, відгадування загадок, ребусів, кросвордів тощо) [7, с. 151–152]. У навчанні повинен домінувати практичний підхід, коли учні розуміють, яким чином можна застосувати отримані знання в житті.

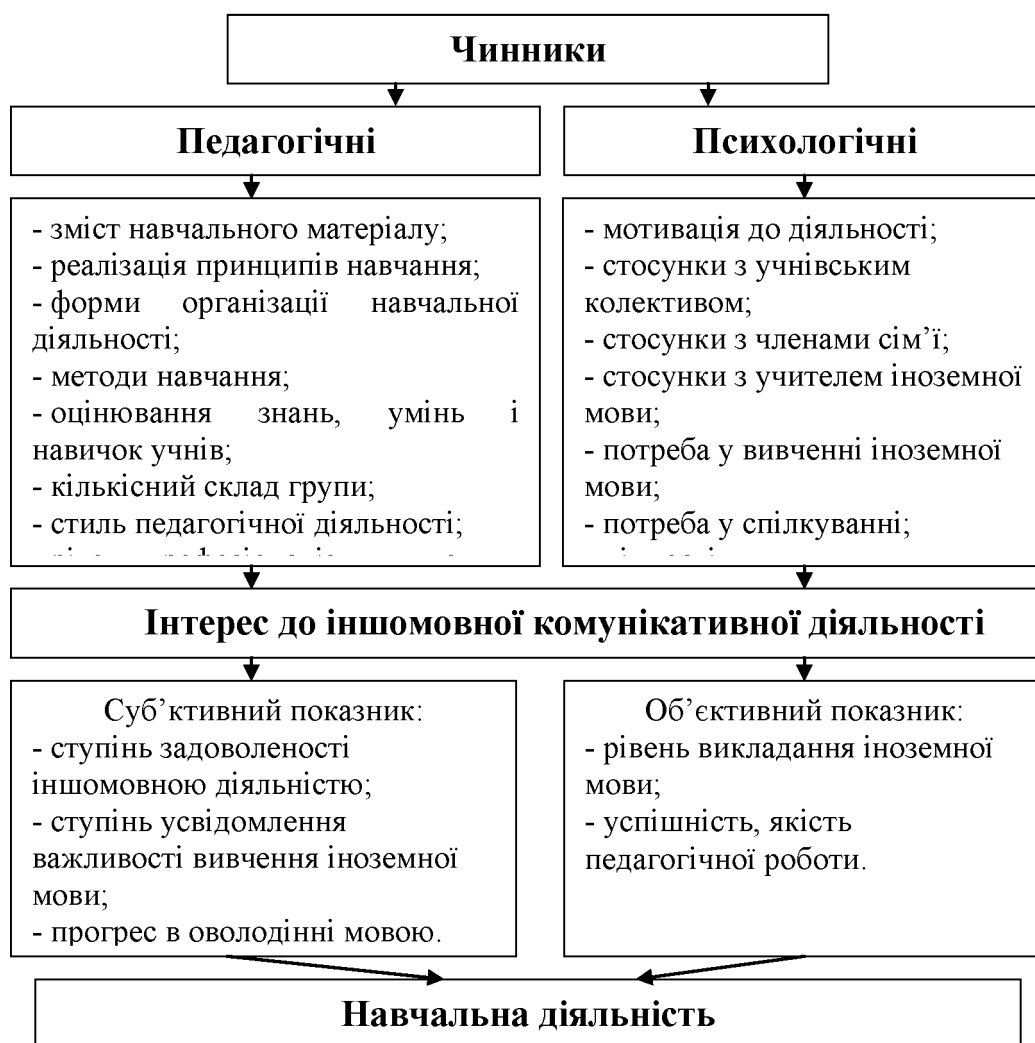

Рис. 1. Основні чинники впливу на формування інтересу молодших школярів до іншомовної комунікативної діяльності

З цією метою доцільно використовувати психокорекційні та комунікативно-ігрові вправи, запропоновані І. Кукуленко-Лук'янець [3], які сприяли б мотивуванню і формуванню інтересу до комунікативної іншомовної діяльності. Наведемо приклади деяких із них.

Вправа “Порожній стілець” (An empty chair).

Завдання: Варіант 1. Уявити себе на порожньому стільці маленькою дитиною і поговорити з собою (іноземною мовою).

Варіант 2. Уявити на стільці своїх батьків (друзів) і спробувати поговорити з ними.

Вправа “Актори” (The Actors).

Завдання: деякі діти по черзі уявляють себе акторами, решта – кінорежисерами, які пропонують акторові певну роль. Актор повинен вислухати всі пропозиції, прийняти або відмовитися від них і пояснити чому (іноземною мовою).

Вправа “Подарунки на день народження” (Birthday presents).

Завдання: уявити, що в одного із дітей день народження, решта – дарує імениннику незвичні подарунки (риси характеру, зовнішності, вміння тощо).

Психорозвивальний ефект: вправа сприяє розвитку творчої уяви, комунікативних навичок; дає можливість продіагностувати міжособистісні стосунки в групі. Виявлення проблем дає змогу проаналізувати їх, сприяє самопізнанню.

Вправа “Інтерв'ю” (Interview).

Завдання: Дайте відповіді на запитання.

Запитання:

1. How do you feel at this moment? (Як Ви себе зараз почуваете?)
2. When do you feel best? (Коли Ви почуваетесь найкраще?)
3. If you could wish for one thing, what would it be? (Якби одне з Ваших бажань могло збутися, яким би воно було?)
4. What is your strongest point? (Яка риса характеру у Вас найяскравіше виражена?)
5. When do you really feel proud of yourself? (Коли Ви пишаєтеся собою?)

Вправа “Чарівна тварина” (A magic animal).

Завдання: Варіант 1. Пропонують вибрати іграшку. Треба уявити себе нею і сказати від її імені все, що спаде на думку (іноземною мовою).

Варіант 2. Подарувати іграшку однокласникові та пояснити чому [3, с. 142–145].

Такі вправи діагностують рівень іншомовної комунікативної компетентності на заняттях, дають змогу виявити ставлення однолітків до самих себе, оточення, глибше пізнати себе.

Педагогічна діяльність учителя на етапі організації іншомовної діяльності забезпечує координацію навчальних функцій суб'єктів освітнього процесу, стимулювання їх активності, розподіл навчального навантаження, залучення учнів до самостійної роботи, коригування процесу пізнання, контроль, оцінювання, аналіз результатів навчання. Така взаємодія з учнями початкової школи забезпечує засвоєння знань, формування вмінь і навичок, розвиток пізнавальних інтересів.

Система підготовки студентів у ВНЗ, на наше переконання, повинна бути спрямованою на розвиток здібностей майбутнього педагога, формування його професійних якостей та вмінь передусім сприяти формуванню у дітей мотивації до комунікативної іншомовної діяльності, розвитку інтересу до вивчення мови, оскільки педагог виконує роль організатора навчальної діяльності в школі, повинен забезпечити активність кожного учня.

Перспективи подальших пошуків вбачаємо в дослідженні проблем формування готовності майбутніх учителів до мотивації дітей дошкільного і молодшого шкільного віку до вивчення іноземних мов.

Література

1. Білоножко Н. Розвиваючий аспект раннього шкільного навчання англійської мови / Н. Білоножко, Н. Бражник // Іноземні мови. – 2002. – № 3. – С. 31–35.
2. Казанічер О. Ігри для ознайомлення з алфавітом англійської мови / О. Казанічер // Початкова школа. – 2006. – № 12. – С. 18.
3. Кукуленко-Лук'янець І. Особистісно-креативний підхід у навчанні іноземної мови / Кукуленко-Лук'янець І. – Черкаси : Видавець Ю. Чабаненко, 2004. – 210 с.
4. Маркова В. Мотивація англійської комунікативної діяльності молодших школярів за допомогою фонетичних та лексичних ігор / В. Маркова // Таврійський вісник освіти. – 2013. – № 4 (44). – С. 237–243.
5. Назарчук А. Формування мотивації та інтересу до вивчення англійської мови на початковому етапі навчання / А. Назарчук, Т. Желіхівська // Педагогічний дискурс. – 2012. – № 11. – С. 202 – 206.
6. Пальчевський С. Педагогіка / Пальчевський С. – К. : Каравела, 2008. – 496 с.
7. Роман С. Методика навчання англійської мови у початковій школі : навч. посібник / Роман С. – К. : Ленвіт, 2005. – 208 с.
8. Савченко О. Дидактика початкової школи : підруч. [для студ. пед. факульт.] / Савченко О. – К. : Генеза, 2002. – 368 с.
9. Чернякова О. Вивчення англійської мови через гру / О. Чернякова // Початкова школа. – 2002. – № 4. – С. 24–26.
10. Ярошенко О. Педагогічні основи групової навчальної діяльності школярів (на матеріалі вивчення хімії) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : спец. 13. 00. 01 “Теорія та історія педагогіки”; 13.00.02 “Теорія та методика навчання (хімії)” / О. Ярошенко. – К., 1998. – 33 с.

References

1. Bilonozhko N. Rozvyvaiuchy aspekt rannoho shkilnoho navchannia anghliiskoi movy / N. Bilonozhko, N. Brazhnyk // Inozemni movy. – 2002. – № 3. – S. 31–35.
2. Kazanicher O. Ihry dlia oznaiomlennia z alfavitom anghliiskoi movy / O. Kazanicher // Pochatkova shkola. – 2006. – № 12. – S. 18.
3. Kukulenko-Lukianets I. Osobystisno-kreatyvnyi pidkhhid u navchanni inozemnoi movy / Kukulenko-Lukianets I. – Cherkasy : Vydavets Yu. Chabanenko, 2004. – 210 s.
4. Markova V. Motyvatsiia anghlomovnoi komunikativnoi diialnosti molodshykh shkoliariv za dopomohoiu fonetychnykh ta leksychnykh ihor / V. Markova // Tavriiskyi visnyk osvity. – 2013. – № 4 (44). – S. 237–243.
5. Nazarchuk A. Formuvannia motyvatsii ta interesu do vyvchennia anghliiskoi movy na pochatkovomu etapi navchannia / A. Nazarchuk, T. Zhelikhivska // Pedahohichni dyskurs. – 2012. – № 11. – S. 202 – 206.
6. Palchevskyi S. Pedahohika / Palchevskyi S. – K. : Karavela, 2008. – 496 s.
7. Roman S. Metodyka navchannia anghliiskoi movy u pochatkovii shkoli : navch. posibnyk / Roman S. – K. : Lenvit, 2005. – 208 s.
8. Savchenko O. Dydaktyka pochatkovoii shkoly : pidruch. [dlia stud. ped. fakult.] / Savchenko O. – K. : Heneza, 2002. – 368 s.
9. Cherniakova O. Vyvchennia anghliiskoi movy cherez hru / O. Cherniakova // Pochatkova shkola. – 2002. – № 4. – S. 24–26.
10. Iaroshenko O. Pedahohichni osnovy hrupovoi navchalnoi diialnosti shkoliariv (na materialii vyvchennia khimii) : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia d-ra ped. nauk : spets. 13. 00. 01 “Teoriia ta istoriia pedahohiky”; 13.00.02 “Teoriia ta metodyka navchannia (khimii)” / O. Yaroshenko. – K., 1998. – 33 s.

Одержано статтю: 18.08.2017
Прийнято до друку: 29.09.2017